Ukraińskie klimaty na Pomorzu

DOSKONALIMY JĘZYK I KULTYWUJEMY TRADYCJE

✓ ZACZAROWANI KAZKOJU – BAJKĄ

Od 2005 roku Ukraińskie Towarzystwo Nauczycielskie w Polsce, z siedzibą w Białym Borze wraz z Dyrekcją Zespołu Szkół im. T. Szewczenki są organizatorami **Festiwalu Bajki Ukraińskiej** i **Ogólnopolskiego Konkursu „Moja ulubiona bajka ukraińska"**.

W obu przedsięwzięciach biorą udział dzieci z zespołów międzyszkolnych działających w woj. zachodniopomorskim i pomorskim.

Idea Festiwalu Bajki była wynikiem kilkuletnich dyskusji nauczycieli na zespołach metodycznych, organizowanych przez doradcę metodycznego w Białym Borze. Poszukiwaliśmy metody aktywizującej nie tylko dzieci, ale także rodziców i nauczycieli. I udało się. W tym roku organizowaliśmy już VI taki Festiwal. Wzięło w nim udział około 180 dzieci z zespołów międzyszkolnych z: Lęborka, Bytowa, Miastka, Słupska, Człuchowa, Koszalina, Szczecinka i Białego Boru. Warto zauważyć, że z roku na rok liczba uczestników wzrasta.

Celem Festiwalu jest:

- zachęcanie do czytania i rozwijanie umiejętności czytelniczych dzieci,
  utrwalanie w pamięci uczniów nazw bajek,
- kształcenie umiejętności wyszukiwania w przeczytanym tekście najważniejszych informacji,
- doskonalenie umiejętności wypowiadania się w języku ojczystym,
- doskonalenie umiejętności wypowiadania swoich myśli i wyzwalanie twórczych inwencji,
- zachęcanie do odwiedzania bibliotek i punktów czytelniczych,
- aktywizacja rodziców (wykonują dekoracje, szyją stroje, jadą z dziećmi do Białego Boru),
- integracja dzieci z zespołów,
- promocja szkoły w Białym Borze.

Równolegle z Festiwalem Bajki odbywa się podsumowanie konkursu plastycznego. W tym roku na Konkurs „Moja ulubłena ukraińska kazka" wpłynęło 122 prace z całego kraju. Prace oceniane były przez komisję powołaną przy Zespole Szkół Sportowych w Koszalinie, a wyniki ogłoszone w Białym Borze.

Informacje o Festiwalu i konkursie upowszechniamy w tygodniku „Nasze słowo", wydawanym przez Zarząd Główny Związku Ukraińców w Polsce. Takich przedsięwzięć dla dzieci i młodzieży organizujemy (tj. Szkoła, UTN i Parafia Greckokatolicka) więcej. Przytoczę tylko niektóre:

- 10.03.2011: dni otwarte w Zespole Szkół im. T. Szewczenki w Białym Borze – udział w: lekcjach otwartych, zajęciach pozalekcyjnych, konkursie poezji śpiewanej do słów T. Szewczenki;
- kwiecień: konkurs recytatorski pt. „Ołeksandr Oleś" – organizuje ZUP w Szczecinie;
- czerwiec: Festiwal Twórczości Sakralnej w Białym Borze, Festiwal Zespołów Dziecięcych, Ogólnopolski Festiwal Kultury Ukraińskiej – Koszalin

Tak przedstawia się kalendarium imprez dla dzieci i młodzieży na najbliższe miesiące. Z tego wynika, że nauczyciele muszą w ciągu trzech godzin tygodniowo, które przypadają na grupę międzyszkolną, nauczyć umiejętności pisania, czytania, mówienia oraz zapoznać z elementami historii, geografii, a także doskonalić umiejętności artystyczne.

✓ WEŁYKODNYJ KOSZYK KOSZYK WIELKANOCNY

Woskresinnia ta ***Wełykdeń*** – to słowa dla każdego chrześcijanina znane od najmłodszych lat. Zbliża się Wielki Post. W każdym roku wypada w innym terminie, ponieważ związany jest z Wielkanocą, która jest świętem ruchomym.

Przed Wielkim Postem, który w tradycji wschodniej zaczyna się zawsze w poniedziałek przed Środą Popielcową (trwa 40 dni) odbywają się Zapusty. W pierwszy dzień Wielkiego Postu, tj. w poniedziałek, który nazywany jest „czystym" gospodynie niczego nie gotują, więc naczynia są czyste i dlatego nazywany jest czystym. W czasie Wielkiego Postu wymagana jest skromność, tj. nie urządza się hucznych zabaw, wesel, imienin, zdejmuje z ikon wyszywane ręczniki, w poniedziałki, środy i piątki nie jada się mięsa. Odbywają się nabożeństwa – gdzie ważnym elementem są ***Pokłony*** (klękamy i głową dotykamy podłogi).

Niedziela Palmowa – ***Werbna***, ***Kwitna*** czy ***Łozowa Nedila*** – uroczyście obchodzona jest w tradycji wschodniej. W tym dniu wierni z ***Werbowymi*** gałązkami związanymi w pęczek, udekorowanymi suchymi kwiatami, kłosami zbóż, barwinkiem, wstążeczkami – bukiety te nazywa się „*baźkoju*", idą do świątyń na nabożeństwa, gdzie następuje święcenie **„*baziok*"**. Po wyjściu ze świątyni wierni gałązkami biją jeden drugiego, wypowiadając słowa:

„Ne ja bju,
werba bje –
za tyżdeń Wełykdeń!
Bud' zdorowyj jak woda,
Bud' bahatyj jak Zemla."

Niedziela Palmowa wprowadza nas w ostatni tydzień Wielkiego Postu. W tym Tygodniu nie jada się potraw mlecznych, ryb, mięsa, jedynie chleb i warzy-

wa. Trwają intensywne przygotowania do Świąt. Maluje się kraszanki i pisanki:
- *Kraszanka* – gotowane jajko, zafarbowane na jeden kolor.
- *Pisanka* – surowe jajko, na które nanosi się symboliczne rysunki, zafarbowane na różne kolory.

Dzisiaj farbki do jajek kupujemy gotowe. Jednak na Ukrainie jest tradycją otrzymywania kolorów z liści, kory, łupinek, np.:
- żółty kolor – otrzymujemy z gotowanej kory jabłonidziczek lub z łupinek cebuli,
- czarny kolor – z nasion słonecznika lub kory olchy,
- zielony – z piołunu,
- brunatny – z kory dębu, itd.

Do Wielkiego Czwartku, powinno być posprzątane w domu i obejściu. Nie wolno pracować w polu. W tym Dniu, tj. *Wielki Czwartek* gospodynie pieką *Paschy* – najważniejszy atrybut Wielkanocny. Następuje *Wielki Piątek*. W tym dniu obowiązuje srogi post, skupienie i cisza. W świątyni wykłada się *Płaszczanyciu* – płótno, na którym przedstawiony jest wizerunek Jezusa po ukrzyżowaniu. Ważne – każdy wierny powinien podejść do *Płaszczanyci* – pomodlić się i ucałować rany Chrystusa. W tym dniu i następnym cichną dzwony, używa się drewnianych *kołatek*.

Wielka Sobota to przygotowanie koszyka ze święconką. W nim obowiązkowo powinny się znaleźć: *PASCHA*, jajka, chrzan, wędlina, masło, ser biały, buraczki, sól i świeczka. Po nabożeństwie koszyki ustawia się przed świątynią i następuje obrzęd poświęcenia.

W *Wielką Niedzielę – WEŁYKDEŃ*, wcześnie rano odbywa się rezurekcja z procesją i MSZA WIELKANOCNA. Trwa to około 3 godzin. Po przyjściu z Nabożeństwa odbywa się *wielkanocne śniadanie*. Na Wielkanocnym stole muszą się znaleźć wszystkie produkty z Wielkanocnego Koszyka. Oprócz tego podaje się jajka z grubo startym chrzanem, żurek, dania mięsne… Przed przystąpieniem do spożycia śniadania, obowiązuje modlitwa. Pierwszy Dzień Wielkanocy jest świętem rodzinnym. Nie odwiedza się znajomych.

W drugim dniu Świąt – odbywają się modlitwy na grobach zmarłych – wg tradycji wschodniej. Modlitwom towarzyszy radosny śpiew „*CHRYSTOS WOSKRES*" – „Chrystus Zmartwychwstał". Jest to również *Oblywanyj Ponediłok*.

W tradycji wschodniej tydzień od Niedzieli Wielkanocnej do następnej, tj. *PROWIDNOJI NEDILI* – nazywa się ŚWIATŁYM TYGODZNIEM. W tym okresie nie urządza się zabaw, wesel… Charakterystycznym elementem Świąt Wielkanocnych jest forma powitalna. Witamy się „*Chrystos Woskres*" – odpowiadamy „*Woistynu Woskres*".

„Chrystos Woskres!
Radist' z neba sia jawlaje
Pascha krasna dneś wytaje,
Radujtesia szczyro nyni,
Boh daw szczastia wsij rodyni,
Boh daw radist' nam z hebes
Chrystos Woskres!"

✓ SZKOŁY Z UKRAIŃSKIM JĘZYKIEM NAUCZANIA

W Polsce funkcjonuje 5 placówek oświatowych z ukraińskim językiem nauczania:
1. Bartoszyce – Zespół Szkół im. Łesi Ukrainki (Szkoła Podstawowa + Gimnazjum), woj. warmińsko-mazurskie,
2. Biały Bór – Zespół Szkół im. T. Szewczenki (Szkoła Podstawowa + Gimnazjum + Liceum Ogólnokształcące), woj. zachodniopomorskie,
3. Górowo Iławeckie – Zespół Szkół (Gimnazjum + LO), woj. warmińsko-mazurskie,
4. Legnica – Zespół Szkół im. Antonycza (Gimnazjum + Liceum Ogólnokształcące), woj. dolnośląskie,
5. Przemyśl – Zespół Szkół im. M. Szaszkiewicza (Szkoła Podstawowa + Gimnazjum + Liceum Ogólnokształcące), woj. podkarpackie.

Naukę w nich pobiera około 800 uczniów. Oprócz zespołów szkolnych z ukraińskim językiem nauczania przy Szkołach Polskich działają zespoły międzyszkolne. Jest ich 141. Naukę w nich pobiera około 2600 uczniów. Pomocą doradczą dla nauczycieli uczących w ww. placówkach są doradcy metodyczni i konsultant. W chwili obecnej mamy doradców metodycznych w województwie warmińsko-mazurskim, zachodniopomorskim i podkarpackim oraz konsultanta w województwie pomorskim.

Zespoły szkolne w swoich regionach odgrywają bardzo ważną rolę. Są ośrodkami, które podejmują różne ciekawe inicjatywy, służą pomocą merytoryczną i dydaktyczną dla zespołów międzyszkolnych działających na ich terenie. Przykładem może być Zespół Szkół im. T. Szewczenki w Białym Borze, który od 1958 roku jest Ośrodkiem Oświatowym i kulturalnym w regionie Północno-Zachodniej Polski. Jest placówką, która nie tylko uczy, ale daje możliwość podtrzymywania tożsamości narodowych w różnych formach tj. poprzez naukę języka ojczystego, geografii i historii Ukrainy, kulturę w szerokim rozumieniu tego słowa (taniec, śpiew, słowo mówione, tradycje religijne). Przez okres 53 lat działalności placówki stworzyliśmy swoją „Małą Ojczyznę", która jest znana w naszym regionie, kraju i zagranicą.✦

Irena Drozd
konsultant ds. mniejszości narodowych
w ODN w Słupsku